

Fig. 360. — Tarragona. Taula de marbre amb inscripció (n.º 35 de P. Beltran)

Inscripcions cristianes

A fi de continuar en 'el nostre ANUARI les notícies d'epigrafia cristiana, copiem aquí el que es refereix a elles d'un article del nostre company mossèn Josep Gudiol, intítulat: *Primeres manifestacions de l'Art Cristià en la Província eclesiàstica Tarragonina*, publicat en els *Analecta Sacra Tarraconensia* (Barcelona, 1925):

«El nombre escàs de làpides romano-cristianes referents al nostre país s'és ben acabat d'ençà que començaren les excavacions en el cementiri primitiu de Tarragona. Passen de vint els epígrafs que ens ha estat possible de col·leccionar, tots pertanyents a fidels difunts (1).

Començarem la sèrie per la inscripció d'una Martúria, nena de quatre anys, innocent, a la qual es desitja vida eternal amb els benaventurats (fig. 361).

Resulta molt digna d'esment aquesta làpida, que mida 469 × 755 mil·límetres, per tal que dona la data de l'enterrament, segons la cronologia consular romana, ja que porta que la jove difunta morí durant el primer consolat d'Eugeni August. Constant, com consta, que aquest fou cònsol, encarregat dels països occidentals de l'Imperi, en l'any 393, mentre ho foren per Orient Teodor (aquest per tercera vegada) i Flavi Abundanci, haurem de reconèixer que la lloseta té un gran valor documental. La cristianitat de l'epígraf resulta patent no sols per la redacció de la llegenda, sinó també pel monograma de Crist amb què comença i termina.

Sembla que estaria relacionada amb la Martúria de què acabem de parlar una altra inscripció bellíssima pel seu sentit, eminentment conforme amb les doctrines del poble fidel. En ella es desitja la llum i la pau de l'esperit a un Marturi, finat en la pau del Senyor. Mida la làpida, que fou feta aprofitant una llenca de marbre, 575 × 175 mil·límetres (fig. 362).

(1) Aquestes excavacions tarragonines han fet descobrir diferents tipus funeraris pagans i varietat de llegendes, entre les quals n'hi ha una de grega, altra *sub ascia* i algunes que no pot dir-se que siguin cristianes, ja que presenten un sentit ambigu. Nosaltres, seguint la norma de conducta que hem indicada en una nota anterior, sols recollirem les que, a la nostra manera de veure, presenten un sentit eminentment de conformitat amb la Religió cristiana.

Vegi's també l'epígraf d'un tal Marc Paulí, mort a vuit dels idus d'agost (dia 6), a l'edat de 26 anys. Aquesta inscripció puntualitza la data en què devia commemorar-se anyalment el soterrat dessota la làpida, la qual mida 25 × 44 centímetres (fig. 363).

Semblen contemporànies les anteriors làpides amb la d'un tal Rincili, a qui es desitja que descansi en pau i de qui se sap que morí als cinc anys i dos mesos. El marbre fa uns 22 × 23 centímetres (fig. 364).

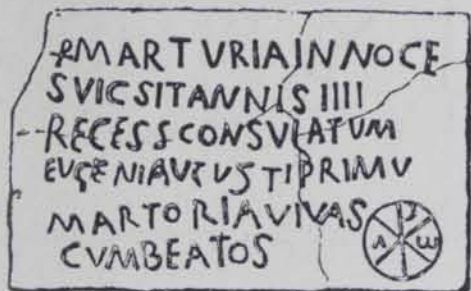

Fig. 361

Fig. 362

Fig. 363

Vegi's també la inscripció d'una Prorcària, que visqué en la pau vint-i-cinc anys, midant la planxa 31 × 28 centímetres (fig. 365).

Resulta força incompleta una altra inscripció, que sembla que fou concebuda en els següents termes: HIC REQUIESCIT bonae me — MORIE ELE... quae vixit — PLVS MINUS annos... — SEPULTA est hic — REQUIESCIT in pace. Sota la llegenda, el marbre, que mida 33 × 18 centímetres, deixa entreveure part d'una creu d'extremes oberts i un cercol que lluiria el monograma cristià (fig. 366).

Fig. 364

Fig. 365

Fig. 366

Sembla ja del segle v, resultant d'un gran interès la inscripció que una Valèria Pompeia dictà en memòria del seu marit, el qual sembla que es deia Assellus, a qui dóna el qualificatiu de benemèrit, especificant que visqué amb ella vuit anys, vuit mesos i nou dies, finant als trenta sis anys. La lloseta és de 22 × 26 centímetres i és de les relativament escasses llegendes cristianes que comencen, un no sap si per equivocació o per atavisme del picapedrer, amb la invocació: D(iis) M(anibus) (1), que hi figura entre una fulla d'eura i el *crysmon* o monograma de Crist. És també notable la invocació amb què és començada la làpida, la qual significa: *En nom de Déu reposa l'ànima santa* (fig. 367).

(1) Vegi's per a això la nota que es posa després del text 2935 en el volum I de *Monumenta Ecclesiae liturgica*; secció de *Reliquiae epigraficae*, p. 36.

De més difícil interpretació, per ser mutilat, són les paraules que van en el tros de làpida, encapçalada pel monograma i referent a una fembra de nom Apia o Seràpia. El marbre fa 33 × 46 centímetres (fig. 368).

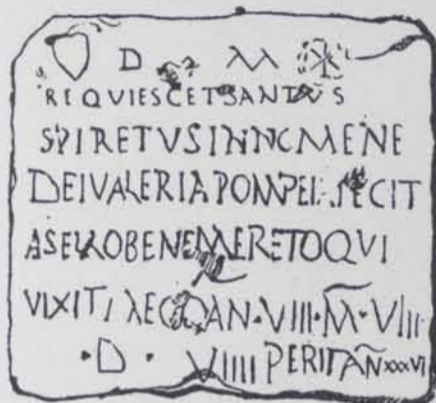

Fig. 367

Fig. 368

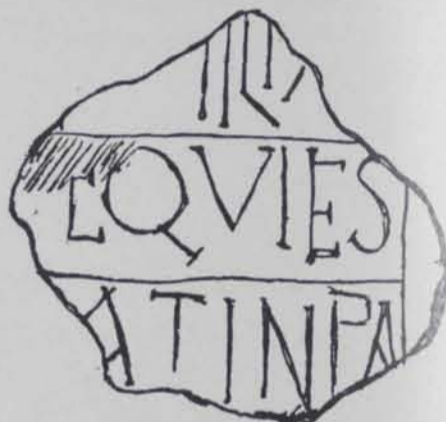

Fig. 369

Un altre fragment marmori, de 12 × 16 centímetres, sembla contenir la deprecació: *Filia... requiescat in pace* (fig. 369.)

Fig. 370

Fig. 371

Fig. 372

Potser faci referència a una Dionísia, la tomba o enterrament de la qual designava una altra planxa marmòria, de 49 × 46 centímetres, inscripció molt incompleta que va sots el *crysmon* (fig. 370.)

Fig. 373

Fig. 374

Fig. 375

El distintiu de la Religió Cristiana en forma de creu equilateral, el traç superior de la qual ostenta la corba d'una P, apareix en la part inferior d'un altre tros d'epígraf que sembla donar els mots: *Requiescit - annorum - sperantem*, la qual fa uns 12 × 14 centímetres (fig. 371).

És també fragmentada una làpida, que fa referència a reposar en la pau un nen fidel; la peça és d'una superfície d'uns 52 x 42 centímetres (fig. 372).

Altres resquícies d'inscripció ostenten la creu en llur part superior, deixant llegir mots incoherents, donant unes mides de 8 x 15 i de 13 x 7 centímetres (figs. 373 i 374).

La creu, grollerament ornamentada, va en altre fragment de 15 x 6 centímetres (fig. 375).

El mateix senyal de cristianisme es troba entre les lletres de bàrbara factura que ostenta un altre tros de làpida, que mida 105 x 122 mil·límetres (fig. 376).

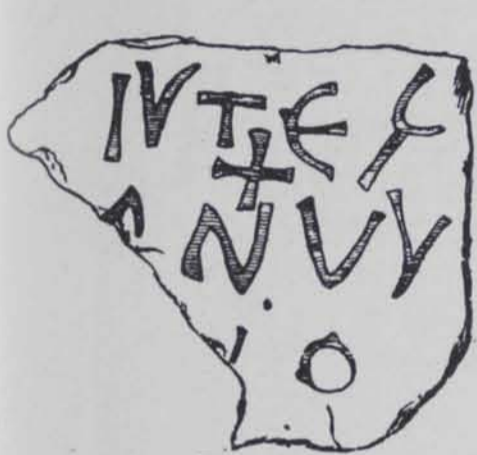

Fig. 376

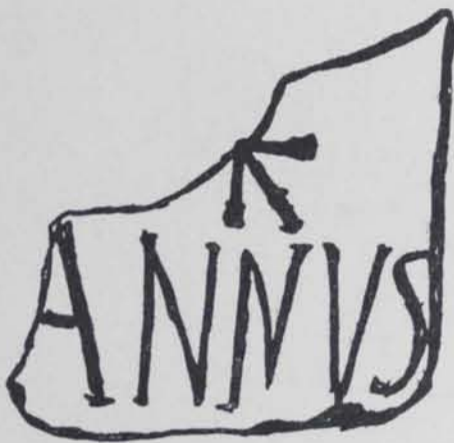

Fig. 377

Fig. 378

El *signum Christi* apareix igualment en una altra desferra de placa sepulcral, que fa uns 15 centímetres de llargada i amplada (fig. 377).

La meitat d'una làpida, d'uns 20 x 13 centímetres, conserva el record d'un fidel, que potser es digué *Proculus*, del qui es consignaria l'edat, poc més o menys i del qual les lletres OSIANV — ...SVLE potser donarien una referència cronològica, que no podem precisar, tota vegada que no hem trobat en les llistes dels consulats romans, de finals del segle IV i primera meitat del V, un nom que s'avingués amb l'acabament del primer mot (fig. 378).

Fig. 379

Fig. 380

Encara que els traços de certes lletres donin escassa seguretat en la lectura, semblen fer referència a l'epitafi d'una verge, els mots en què està concebuda una altra lloseta, que mida 12 x 17 centímetres. Potser la llegenda degui interpretar-se així: *A Doine sa filla, la mare ho dedicà a la pia verge que reposa en pau* (fig. 379).

Té de resultar de molt avançat el segle V, si no és ja del següent, una inscripció que sembla dir: *Crispina Cèrvula és el seu nom, que habiti en el segle, Amén. La pau sia a Noè. Així la lloseta, que fa uns 26 centímetres per sos costats més llargs, al·ludiria a una difunta, denominada Crispina Cèrvula, i a un mort, de nom Noè* (fig. 380).

Correspon també a època tardana un altre cairó de marbre, que fou trobat incrustat al mig d'un paviment de formigó, que deuria correspondre a un edícul tancat, el qual fa uns 20 centí-

metres de llargada i amplada, i que sembla que pot interpretar-se així: *Lupa infanta que finà en Crist, vivint quinze anys, dos mesos i tres dies* (fig. 381).

Finalment, volem donar a conèixer una altra làpida, de lectura molt revessa, en la qual ens sembla llegir: *Quod dedit heu tristes tibi Festella Qomia coniunx. Hoc magis obsequium Deus... coelum.* Aquesta peça de marbre fa 205 × 185 mil·límetres (fig. 382).

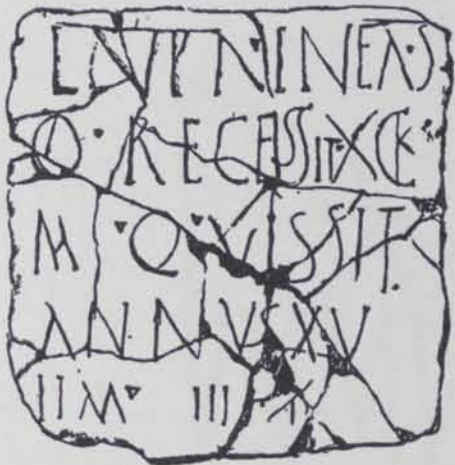

Fig. 381

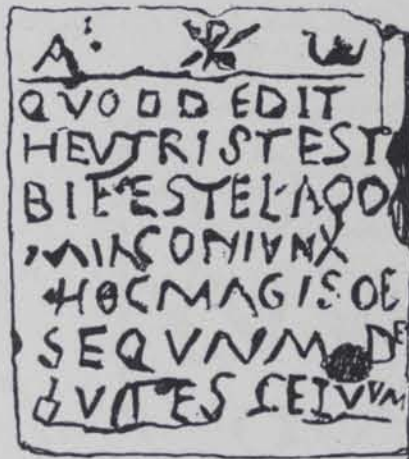

Fig. 382

Consignarem també la troballa d'una llosa de marbre que ostenta en relleu una altra làpida amb la inscripció casi il·legible, i també l'existència de dues peces d'altres tantes laudes sepulcralis marmories, una de les quals deixa veure una combinació de la P i la X incadores del nom de Crist, i un traç horitzontal que dona també la forma de la Creu. L'altre fragment ostenta la creu equilateral i eixamplada amb l'alfa i l'omega, tot inscrit dintre un cercol, igual a una altra circumferència que porta un floró o estrella de corbes quasi semicirculars, oferint un conjunt bàrbar i ben poc simètric.

D'Epigrafia Hebraico-Catalana

I. Aquest fragment de làpida hebraica el trobí, fa uns dos anys, cavant en un munt de pedres, en un lloc del Montjuic de Girona conegut amb el significatiu nom de *Bou d'Or*, que tantes lloses havia lliurat anteriorment al zel del P. Fita i d'En Girbal (1). Aquesta llosa, de calissa nummulítica, com quasi totes les de Girona, és trencada dels costats dret i inferior, i té com a 40 centímetres de llarg, 40 cm. d'amplària i 10 cm. de gruix. La seva lletra, d'uns 2 cm. d'alçada, és de traç dur i descuidat, contrastant amb la cura que en altres inscripcions posaren els artistes gironins. Malauradament, he pogut treure molt poc en clar dels rengles escabotats de la inscripció (fig. 383).

HE COL·LOCAT AQUESTA LLOSA SOBRE
LA SEPULTURA? DE L'HONRADA AROIG?
... NA MEÏRONA ESPOSA DE
... VINGUI? LA PAU. AMÉN ...
... QUE MARXÀ

[הקימו]תי ציון הלו על
[קב]ור(?)ת הכבודה ארוג
... נתי נמיירוניה חברת
[יורח?] השלם אמן
... שה(?) שהלכה(?)

Segons Gross (2), el nom *Meirona* respon al bíblic *Miriam*. A Perpinyà trobem emprat el nostre mateix *Na Meirona* נמיירוניה i el diminutiu *Meironeta* מיירונישה (3). A Manresa apareix la jueva *Mirona*, esposa de Barano Vital (4). També fou usada la forma masculina: a B salú trobem el jueu *Maïrono*, fill de Maïr i de Dúlcia (5), i a Vilafranca de Rosselló, l'any 1272, el jueu *Maïró* Massolam (6).

(1) *Lápidas hebreas* (Girona, 1874).

(2) *Gallia Judaica*, pàg. 88 (París, 1897).

(3) *Rev. Et. Juives*, t. XIV, pàg. 70 (París, 1911).

(4) *Memoria histórica de los hebreos y de los árabes en Manresa*, por D. T. M. de Mas y Casas, pàg. 13 (Manresa, 1837).

(5) *Obra ant.*, pàg. 14.

(6) *Regné, Catalogue des Actes de Jaime I, Pedro III et Alfonso III*, t. I, pàg. 90 (París, 1911).